

Letters to the Editor
Писма до редакцията

ЦЪРКВАТА „СВЕТИ ТЕОДОР“ ИЛИ ДЖАМИЯТА „МОЛЛА ГЮРАНИ“?

Уважаеми, читатели на списание „История“,

Бих желал да разкажа за едно мое преживяване с исторически привкус в имперския град Константинопол – Истанбул. Мисля, че всички историци от Балканите би трябвало да са ангажирани с опазване на културното наследство на византийския християнски свят, дори и на това, намиращо се извън територията на Република България. Искам да споделя за един паметник на културата, който според мен трябва да влезе в списъка на ЮНЕСКО за защита на световното културно наследство. Надявам се да съдействате за това.

Разхождайки се из истанбулските сокаци, пред мен се появи странна гледка. Всъщност какво беше това – църква или джамия? Стори ми се, че е най-красивата византийска църква, която съм виждал, но скоро видях, че над нея се издига минаре (снимка 1). Въпреки това и въпреки окаяния си външен вид, постройката беше превъзходна. Намира се в квартал (под джамията Сюлеймание, в посока Златния рог), който по всичко личи, че ще бъде разчистен от сгради скоро (всички постройки са изоставени и готови за събаряне) и на същото място сигурно ще изникне някоя модерна постройка. Може би закрит базар (мол)!!! Предполагам, че само минаретото на постройката я пази от посегателството на багерите и фадромите. Сякаш че православният дух на тази сграда няма никакво значение за „правоверните“. Изпитах ярост в този момент, която се опитах да сдържа. Все пак „правоверните“ имаха право да се разпореждат със земите, които са завладели.

Всъщност постройката представлява православна църква, която след падането на Константинопол е превърната в джамия. Описание за нея намерих, след като влязох вътре – на иначе лъскава табела, непосредствено до входната врата.

Църквата „Свети Теодор“ е построена във формата на кръст през X – XI век и е наследница на по-стар храм от V – VI век, който се е издигал във византийската столица Константинопол. Капителите на колоните са от този пе-

риод. Претърпяла е реконструкция след латинския период в Константинопол. След завладяването на града от османските турци през 1471 г. църквата е превърната в джамия от Молла Гюрани. Молла Гюрани е четвъртият османски шейх ал ислям, който е бил също наставник на султан Мехмед II Фатих.

В притвора, който е запазен и до днес, има три купола, по които ясно се забелязват следи от православния период на храма (снимка 2). В крайния десен купол изпъква дори медальон от мозайки на светци с образ на Дева Мария в средата, който е заличен в миналото с вар или друга минерална мазилка.

Оказа се, че храмът е действаща джамия. В лявата част на притвора се виждат чешми, на които мюсюлманите мият долните си крайници. Съвсем близо до тях, в сградата на църквата-джамия се забелязва санитарно помещение (тоалетна), от което полъхва неприятна миризма. Е, поне предназначението на тази красива постройка като място за молитва е запазено.

Дано Бог (на мюсюлманите и православните) прояви милост и запази този храм в неговия автентичен, но реставриран вид, за бъдещите поколения. Все пак Константинопол – Истанбул е град на две могъщи империи, чиито следи се виждат в църквата-джамия „Свети Теодор“ – Молла Гюрани. Нека този храм буди възхищението както на православните християни, така и на мюсюлманите! Имайки предвид вашето влияние сред историците в България и чужбина, се надявам да помогнете този храм да бъде съхранен и да бъдат реставрирани мозайките, които могат да заблестят в своя оригинален вид след повече от 5 века забрава под мазилката.

THE CHURCH „ST. TEODOR“ OR MOLLA GURANI MOSQUE?

✉ **Vassil Delchev, Assoc. Prof.**
Dept. Physical Chemistry
University of Plovdiv
24, Tzar Assen Str.
4000 Plovdiv, Bulgaria
E-mail: vdelchev@uni-plovdiv.net